

6. Концепція патріотичного виховання - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/sistema-osviti-zatverdzheno-zahodi-shodo-nacionalno-patriotichnogo-vihovannya-ditej-ta-ta-molodi>
7. Куліш П. Хутірська філософія і віддалена від світу поезія // Хроніка 2000. : 3 – 4 (5 – 6).: К.: Довіра, 1993. – С. 110 – 147.
8. Маринюк В. Національна ідея як онтологічний та гносеологічний феномен/ В'ю Маринюк // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку – Львів: Інститут народознавства НАН України, 1999. - Вип. 1
9. Медвідь Ф. Українська національна ідея як детермінанта державотворчих процесів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/medvid_ukrainska.pdf
10. Нагорна Л.П. Національна ідея. // Енциклопедія історії України: Т. 7: Мі-О / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2010. - 728 с.: іл.. [Електронний ресурс]– Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Natsionalna_ideia
11. Пасічник В. Зміст та духовний вимір національної ідеї. Науковий вісник. - 2013.- Вип.11.
12. Пирожков С., Хамітов Н. Цивілізаційна суб'єктність України: від потенцій до нового світогляду і буття людини. - Київ. - Наукова думка, 2020
13. Реєнт О. П., Лисенко О. Є. Українська національна ідея і християнство : К., 1997.: 124 с
14. Розумний М. М. Виклики національного самовизначення : монографія / М. М. Розумний. – К. : НІСД, 2016. – 196 с.

Пащенко Т. М.,

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
лабораторії науково-методичного супроводу
підготовки фахівців у коледжах і технікумах
Інституту професійної освіти НАПН України,
tantarena@ukr.net*

СТАНОВЛЕННЯ СУБ'ЄКТНОСТІ СТУДЕНТІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ КОЛЕДЖУ

Робота присвячена проблемі підготовки спеціалістів у системі фахової передвищої освіти. Показано, що як суб'єкт освітнього процесу реалізується через активність, самостійність, творчість. Описуються особливості суб'єктної позиції студентів у навчальній діяльності. Розглянуто змістовні та процесуальні підходи до вирішення проблеми становлення суб'єктності в освітньому процесі коледжу.

Ключові слова: студент, суб'єкт, особистість, активність, навчальна діяльність, самостійність, творчість, проєкт.

У сучасних умовах однієї з основних «задач» вищих навчальних закладів є підготовка різнобічно розвинених, компетентних спеціалістів, здатних

навчатися. Актуальність проблеми обумовлюється, з однієї сторони, зростанням невизначеності, динамічності і нестійкості існування і розвитку людини в сучасному світі, а з другої – потребою людини в стійкості свого особистого розвитку, прагненням до самореалізації та самоствердження.

Сьогодні необхідно готувати фахівців нової формації, що володіють творчим мисленням, «нестандартним» поглядом на проблеми, здатних самостійно генерувати знання і творчо перетворювати їх в нові технології, наукомісткі виробництва і продукти. У зв'язку з цим у професійній освіті на зміну «інформативно-описового викладання» повинна прийти ідеологія спрямованого конструктивно-діяльнісного навчання.

Враховуючи результати теоретичних досліджень, можемо визначити, що суб'єкт – це цілеспрямована та свідома особистість, яка перебуває на вищому рівні активності, що виступає ініціатором, учасником та організатором соціальних відносин та різних форм діяльності, що формується у діяльності та у спілкуванні з іншими людьми, визначаючи характер цієї діяльності та спілкування. Тому суб'єкта характеризує внутрішня незалежність від зовнішнього світу, самостійність у виборі цілей та способів поведінки, перетворювальне ставлення до внутрішнього та зовнішнього світу, здатність до рефлексії.

Навчально-професійна діяльність у коледжі повинна бути націлена на формування особистості професіонала як суб'єкта професійної діяльності: активного, що вміє самостійно планувати свою діяльність, що володіє самосвідомістю та саморегуляцією. Існує протиріччя між високою потребою суспільства в самостійних і само реалізованих фахівцях, здатних до активної адаптації та нерозвиненості частини студентів коледжу як суб'єктів навчально-професійної діяльності, позначає важливу проблему – необхідність формування суб'єктності студентів коледжу.

Отже, перед викладачами коледжу стоїть відповідальна психолого-педагогічна задача формування особистості студента як суб'єкта навчально-професійної діяльності. З цією метою необхідно коригувати його самооцінку, навчити його навичкам саморегуляції, вміння планувати, організовувати свою діяльність, розпоряджатися часом, вміння повноцінно спілкуватися та вчитися самостійно.

Для формування суб'єкта діяльності в першу чергу необхідна його активність, яка є найважливішою характеристикою суб'єкта діяльності. Справжня активність проявляється у діяльності певної якості. Активність є необхідною умовою, зовнішньою ознакою появи та розвитку самостійності, а самостійність є формою реалізації активності, результатом її виховання. Проведений детальний аналіз існуючих педагогічних теорій і систем

засвідчив, що «вивести студента на рівень творчого володіння знаннями і вміннями, істотно розвинути його пізнавальну самостійність, відповідальність, комунікативні якості можна засобами проблемно-розвивального навчання» [2].

Творча діяльність, організована в умовах освітнього процесу коледжу, має бути орієнтована на вирішення навчальних проблем, творчих задач та завдань. Тобто творча навчально-пізнавальна діяльність є самостійним пошуком та створенням чи конструюванням якогось нового продукту (в індивідуальному досвіді студента – нового, невідомого для нього наукового знання чи методу, але відомого, як правило, у суспільному досвіді), а отже, основними критеріями творчості у пізнавальній діяльності студента є: самостійність (повна чи часткова); пошук та перебір можливих варіантів руху до мети; створення в процесі руху до мети нового продукту, невідомого студенту.

Найважливішою характеристикою суб'єкта є самостійність. Самостійність суб'єкта включає більш істотну здатність самостійно, свідомо ставити перед собою ті чи інші завдання, цілі, визначати напрями своєї діяльності. Справжня самостійність передбачає свідому мотивацію та обґрунтованість дій. У процесі самостійної творчої діяльності студент стикається з проблемами загального характеру. Йому доводиться формулювати не прості висновки, а виконувати науково-теоретичні узагальнення, проникати у сутність загальних законів природи, розуміти наукову картину світу, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між явищами, поняттями, а також аналізувати результати своєї розумової праці [1].

В умовах освітнього процесу коледжу необхідно залучати студентів до самостійної діяльності при проведенні досліджень, виконанні творчих та інтелектуальних завдань, створенні проектів, участі у ділових іграх, підготовці рефератів, повідомлень та доповідей, написанні курсових робіт, а також активну участь студентів у науково-дослідній роботі.

Прояв творчої самостійності можливий при організації проєктної діяльності. Як слушно вважає П. Лузан: «Проєктування як метод творчого оволодіння знаннями побудовано на принципах технології проєктів. ... Принагідно додамо, що ефективність навчального проєктування посилюється при організації заняття у вигляді навчальної гри» [2]. Вважаємо, що проєкт – це невелика творча робота, від ідеї до її втілення, що має об'єктивну чи суб'єктивну новизну; у процесі роботи над проєктом студент осягає реальні процеси, проживає конкретні ситуації, долучається до проникнення вглиб явищ, конструювання нових процесів, об'єктів тощо. Проєкти можуть бути як індивідуальними, так і виконаними у групах. Основними етапами проєктної

діяльності є: організаційно-підготовчий, технологічний та заключний, на якому відбувається подання результатів та контроль діяльності студентів.

Умовно можна виділити такі рівні навчання творчості [3]. На низькому рівні вчити розуміти пізнавальні та практичні дії, формувати логічні прийоми мислення, творчо використовувати знання. На середньому рівні вчити самостійно отримувати знання зі своєї діяльності і розширювати межі використання, прищеплювати культуру мислення. На високому рівні залучати студентів до діяльності, пов'язану з вирішенням перешкод, з висуванням ідей, гіпотез, з розробкою експериментів, моделей та проєктів.

Таким чином, стати суб'єктом освітнього процесу – означає володіти розвиненими особистісними якостями, активно освоювати способи та механізми творчої діяльності, бути здатним самостійно застосовувати раніше засвоєні знання, навички та вміння в новій ситуації, висувати ідеї, гіпотези, і готовим до перетворення та вдосконалення себе в постійно мінливому середовищі. Становлення студента як суб'єкта навчальної діяльності може розглядатися як детермінований, керований процес, який здійснюється в навчально-творчій діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лузан, П. Г., Каленський, А. А., Пащенко, Т.М., Мося, І.А. & Ямковий, О. Ю. (2021). Методичні основи оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти: методичний посібник. Житомир: «Полісся».
2. Лузан, П.Г. (2012). Реалізація компетентнісного підходу в професійній освіті: технологічний аспект. *Professional Pedagogics*, 4, 5-11.
3. Лузан, П.Г., Пащенко, Т.М., Ваніна, Н.М., Колісник, Н.В. (2018). Стандартизація професійної освіти на основі компетентнісного підходу. *ScienceRise*. Міжнародний науковий журнал. Харків: НВП ПП «Технологічний Центр», Вип.5 (25). С. 32-35.

Пех Катерина Володимирівна,
вчитель зарубіжної літератури,
Синельниківський ліцей № 2
Синельниківської міської ради Дніпропетровської області
pekhkat20@gmail.com

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАРЕСУРСІВ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Подана стаття дуже актуальна на сьогоднішній день. Саме зараз, як ніколи, ми розуміємо потребу в розвитку власної медіаграмотності. Пандемія, карантин, війна змінюють умови нашого життя, а отже і умови навчання та праці. У цю статтю покладені спостереження учнів, батьків стосовно